

درس هفتم فصل دوم : ابزارهای شناخت

- یکی از تلاش های فیلسوفان این است که :
 - ✓ اولاً بدانند در وجود انسان چه ابزارهایی هست که با آنها می اندیشد .
 - ✓ ثانياً محدوده و قلمرو کاربرد آن ابزارها و نیز میزان توانایی آنها در کسب معرفت تا چه میزان است .
- از این رو فیلسوفان همواره با این سؤال روبه رو بوده اند که :
آیا انسان تنها یک ابزار و یک راه برای دستیابی به معرفت دارد یا برای این مقصود ابزارهای مختلفی در وجود او هست؟
- اگر انسان تنها یک ابزار دارد، چگونه می تواند اموری را که با یکدیگر بسیار تفاوت دارند، با همان ابزار بشناسد؟
- **اگر انسان برای کسب معرفت بیش از یک ابزار دارد :**
اولاً آن ابزارها کدام اند و هرکدام در چه محدوده ای کاربرد دارند؟
ثانياً تا چه اندازه می توان به این ابزارها اعتماد کرد؟
- **جز اینها ، سؤال جالب توجه دیگری هم وجود دارد :**
- اگر علاوه بر این ابزارها، ابزارهای دیگری هم در وجود ما می بود، آیا می توانستیم ابعادی دیگر از اشیاء و جهان پیرامونی را که تاکنون چیزی از آنها نمی دانیم بشناسیم و به آنها علم پیدا کنیم؟

▪ چهار ابزار شناخت :

- ✓ حس
- ✓ عقل
- ✓ قلب
- ✓ وحی

❖ حس :

- یکی از راه های شناخت ما حس است .
- ما به کمک حواس پنج گانه با عالم طبیعت آشنا می شویم و بسیاری از موجودات مادی و ویژگی های آنها را می شناسیم.
- هرچند گاهی در شناخت حسی خطا رخ می دهد، اما این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن در طبیعت زندگی می کنیم، از اشیای طبیعی بهره می بریم و نیازهایمان را برطرف می سازیم .
- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، که زمینه تفکر عقلی قرار می گیرد، توانایی ما در شناخت تفاوت ها و تمایزهای اشیاء است.
- شناخت های حسی متفاوت از اشیاء، این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیای متفاوت استفاده های مختلف بکند؛ مثلاً اگر در مقابل ما یک لیوان آب و یک ظرف غذا باشد، برای رفع تشنگی لیوان آب را برمی داریم و برای رفع گرسنگی به سراغ ظرف غذا می رویم. این عمل به ما می فهماند که ما در تشخیص لیوان آب و ظرف غذا اشتباه نکرده ایم .

❖ عقل

- انسان دارای قوه ای است که با آن تفکر و تعقل می کند. و با کمک این نیرو می تواند حقایق را درک کند که توانایی درک آن از راه احساس ممکن نیست.
- این حقایق می تواند مربوط به امور محسوس و طبیعی یا امور غیر محسوس و غیر طبیعی باشد.
- عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی برد و قوانین طبیعی را بشناسد .
- شناختی را که با همکاری عقل و حس به دست می آید، « شناخت تجربی » می گوئیم.
- شناخت تجربی بر چند قاعده عقلی مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های حسی، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد؛ برخی از این قواعد عبارت اند از :
 - ✓ پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است .
 - ✓ هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید.
 - ✓ طبیعت، همواره یکسان عمل می کند. به طور مثال، آب، همواره خواص خود را دارد و آتش هم خواص خود را.

❖ فیلسوفان عقل گرا :

▪ ارسطو

- ✓ ارسطو از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد.
- ✓ ارسطو (شاگرد افلاطون) ، علاوه بر تبخّر در فلسفه، یک دانشمند علوم طبیعی نیز شمرده می شد.
- ✓ ارسطو علاوه بر فلسفه، در طبیعیات و ریاضیات هم کتاب نوشته است.
- ✓ ارسطو در طبیعیات خود مبانی طبیعت شناسی را بیان کرده و دربارهٔ علیت و اقسام علت سخن گفته است.

▪ ابن سینا

- دانشمند دیگری که در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی دارد، ابن سیناست.
- ابن سینا کتاب های متعددی هم در فلسفه و هم علوم طبیعی دارد که همواره مورد توجه فیلسوفان و دانشمندان علوم طبیعی بوده است.
- ابن سینا در گسترش اندیشه های ارسطو دربارهٔ قانون علیت و ابعاد مختلف آن تأملات عمیقی کرد و توضیحاتی بیان نمود که همچنان قابل استفاده است.
- ابن سینا توضیح داد که قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی آید، بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه ای است .
- این قانون، یکی از قواعد اولیهٔ تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده ای از آن استفاده می کند.
- علاوه براین، نیروی عقل انسان می تواند در یافته های درونی خود تأمل کرده و از آن طریق به شناخت هایی برسد که به آن «درون نگری» می گوئیم.
- از طریق این درون نگری است که انسان می تواند دربارهٔ روح و روان به شناخت برسد. به طور مثال انسان، بدون واسطه و به صورت حضوری معلومات قبلی خود را درک و در ذهن خود از آنها استفاده می کند و از این راه به قوهٔ حافظه در وجود خود پی می برد.
- شناخت اختیار و اراده یک امر درونی است.
- انسان، ویژگی های رفتار ارادی را ابتدا درون خود می یابد و اگر مشابه این رفتار را در موجود دیگری مشاهده کند، پی می برد که آن موجود نیز دارای اراده است.

❖ شناخت های عقلی :

- عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تأمل، به حقایق برسد و دانش هایی را پایه گذاری کند. به این قبیل دانش ها شناخت عقلی می گوئیم.
- بسیاری از دانستنی های ریاضی از این قبیل هستند.
- فلسفهٔ اولی نیز همین گونه است. دانستنی های این دانش از طریق حواس و تجربه به دست نمی آیند؛ بلکه فقط از طریق تعقل محض می توان به آنها رسید.
- مثلاً ذات و صفات خداوند را نمی توان با حس و تجربه درک کرد و شناخت آنها مستلزم بهره گیری از قواعد شناخت عقلی است.

❖ قلب

- « قلب » یا « دل » یکی از ابزارهای معرفت انسان است که می تواند بی واسطه به حقایق برسد و معرفت کسب کند.
- معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، « معرفت شهودی » نام دارد.
- این معرفت از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود.
- معرفت شهودی معرفت و شناختی بی واسطه است؛ یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی حاصل می شود.
- برای دریافت معرفت شهودی سیروسلوک و تهذیب نفس ضروری است.
- این گونه شناخت را بدان جهت شهودی می گویند که قلب انسان حقیقت را چنان درمی یابد که گویا با چشم می بیند.
- عارف و سالک الی الله ممکن است بتواند در همین دنیا، آخرت و قسمت های مختلف آن از قبیل بهشت و جهنم را مشاهده کند. این قبیل مشاهدات، از نوع شهود قلبی است و از طریق چشم صورت نمی گیرد.

❖ وحی

- یکی از ابزارهای رسیدن به معرفت، وحی است.
- ابزار وحی ویژه پیامبران است؛ خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران، معرفتی در اختیار بشر قرار می دهد که به آن « معرفت وحیانی » می گویند.
- دریافت کننده وحی پیامبران الهی هستند. آنان آنچه را که از راه وحی دریافت کرده، به انسان های دیگر می رسانند.
- قرآن کلام الهی است که خداوند از طریق وحی بر آخرین پیامبر خود نازل کرده است.
- ما با تأمل و تدبر در قرآن، به میزان توانایی و همت خود می توانیم از بسیاری حقایق آگاه شویم.
- عقل همچنان که با تفکر در جهان هستی و پدیده های آن به شناخت هایی می رسد می تواند، با تدبر در کتاب الهی نیز با برخی از حقایق جهان آشنا شود. این امر بستگی به میزان آگاهی و دقت محقق و مفسر وحی دارد.
- هر دانشمندی که قواعد تدبر و اندیشه ورزی در وحی را بیشتر رعایت کند، بهتر می تواند به حقایق و زوایای آن پی ببرد.

سوالات تشریحی

۱- یکی از تلاش های فیلسوفان در زمینه ابزار شناخت چیست؟

اولاً بدانند در وجود انسان چه ابزارهایی هست که با آنها می اندیشد .
ثانیاً محدوده و قلمرو کاربرد آن ابزارها و نیز میزان توانایی آنها در کسب معرفت تا چه میزان است .

۲- دو نمونه از پرسش هایی که فیلسوفان در زمینه ابزار شناخت با آنها روبه رو بوده اند را بنویسید .

آیا انسان تنها یک ابزار و یک راه برای دستیابی به معرفت دارد یا برای این مقصود ابزارهای مختلفی در وجود او هست؟ اگر انسان تنها یک ابزار دارد، چگونه می تواند اموری را که با یکدیگر بسیار تفاوت دارند، با همان ابزار بشناسد؟

اگر انسان برای کسب معرفت بیش از یک ابزار دارد : اولاً آن ابزارها کدام اند و هرکدام در چه محدوده ای کاربرد دارند؟ ثانیاً تا چه اندازه می توان به این ابزارها اعتماد کرد؟

۳- ابزار شناخت و معرفت انسان را بنویسید . حس - عقل - قلب - وحی

۴- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی را نوشته ، با ذکر مثالی توضیح دهید .

یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، که زمینه تفکر عقلی قرار می گیرد، توانایی ما در شناخت تفاوت ها و تمایزهای اشیا است. شناخت های حسی متفاوت از اشیا، این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیا متفاوت استفاده های مختلف بکند؛ مثلاً اگر در مقابل ما یک لیوان آب و یک ظرف غذا باشد، برای رفع تشنگی لیوان آب را برمی داریم و برای رفع گرسنگی به سراغ ظرف غذا، می رویم. این عمل به ما می فهماند که ما در تشخیص لیوان آب و ظرف غذا اشتباه نکرده ایم .

۵- از طریق ابزار عقل چگونه می توان به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی برد و قوانین طبیعی را شناخت؟

عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی برد و قوانین طبیعی را بشناسد .

۶- « شناخت تجربی » چگونه شناختی است ؟

شناختی را که با همکاری عقل و حس به دست می آید، « شناخت تجربی » می گوئیم.

۷- دو قاعده از قواعد عقلی مهم که شناخت تجربی بر آنها متکی است ، را بنویسید.

پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است . هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید . طبیعت، همواره یکسان عمل می کند.

۸- یک فیلسوف عقل گرای یونانی و یک فیلسوف عقل گرای اسلامی را نام ببرید. ارسطو - ابن سینا

۹- از چه طریقی می توان به شناخت « درون نگری » دست یافت ؟

نیروی عقل انسان می تواند در یافته های درونی خود تأمل کرده و از آن طریق به شناخت هایی برسد که به آن «درون نگری» می گوئیم.

۱۰- از طریق چه نوع شناختی ، انسان می تواند درباره روح و روان به شناخت برسد ؟ با ذکر مثالی توضیح دهید.

از طریق این درون نگری است که انسان می تواند درباره روح و روان به شناخت برسد. به طور مثال انسان، بدون واسطه و به صورت حضوری معلومات قبلی خود را درک و در ذهن خود از آنها استفاده می کند و از این راه به قوه حافظه در وجود خود پی می برد.

۱۱- « شناخت عقلی » چگونه شناختی است ؟ دو نمونه از این گونه شناخت ها را نام ببرید .

عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تأمل، به حقایقی برسد و دانش هایی را پایه گذاری کند. به این قبیل دانش ها شناخت عقلی می گوئیم. مانند بسیاری از دانستنی های ریاضی و فلسفه اولی

۱۲- به چه نوع معرفتی ، « معرفت شهودی » اطلاق می شود ؟ و این معرفت چگونه حاصل می شود ؟

معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، « معرفت شهودی » نام دارد. این معرفت از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود. پس برای دریافت معرفت شهودی سیر و سلوک و تهذیب نفس ضروری است.

۱۳- علت تسمیه معرفت شهودی به این نام چیست ؟

این شناخت را بدان جهت شهودی گویند که قلب انسان حقیقت را چنان درمی یابد که گویا با چشم می بیند.

۱۴- مقصود از « معرفت وحیانی » چیست ؟ توضیح دهید .

ابزار وحی ویژه پیامبران است؛ خداوند از طریق وحی و به واسطه پیامبران، معرفتی در اختیار بشر قرار می دهد که به آن « معرفت وحیانی » می گویند.

۱۵- هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از گزینه ها در سمت چپ مرتبط است؟

الف) با همکاری عقل و حس به دست می آید

از قواعد عقلی مهم در شناخت تجربی

ب) طبیعت، همواره یکسان عمل می کند

شناخت عقلی

ج) بسیاری از دانستنی های ریاضی و فلسفه اولی

معرفت شهودی

د) برای دریافت آن ، سیر و سلوک و تهذیب نفس ضروری است .

شناخت تجربی

الف : شناخت تجربی ب : از قواعد عقلی مهم در شناخت تجربی ج : شناخت عقلی د) معرفت شهودی

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، که زمینه تفکر قرار می گیرد، توانایی ما در شناخت اشیا است. **عقلی - تفاوت ها (تمایزهای)**
- ۲- شناختی را که با همکاری و به دست می آید، شناخت تجربی می گوئیم. **عقل - حسی**
- ۳- شناخت بر چند قاعده عقلی مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد. **تجربی - حسی**
- ۴- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت این است که طبیعت، همواره عمل می کند. **تجربی - یکسان**
- ۵- از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد. **ارسطو**
- ۶- ارسطو، علاوه بر تبخّر در فلسفه، یک دانشمند نیز شمرده می شد. **علوم طبیعی**
- ۷- در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی داشت. **ابن سینا**
- ۸- قانون، یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده ای از آن استفاده می کند. **علیت**
- ۹- نیروی عقل انسان می تواند در یافته های درونی خود تأمل کرده و از آن طریق به شناخت هایی برسد که به آن می گوئیم. **درون نگری**
- ۱۰- از طریق است که انسان می تواند درباره روح و روان به شناخت برسد. **درون نگری**
- ۱۱- شناخت اختیار و اراده یک امر است. **درونی**
- ۱۲- بسیاری از دانستنی های و در زمره شناخت عقلی به شمار می روند. **ریاضی - فلسفه اولی**
- ۱۳- دانستنی های فلسفه اولی از طریق حواس و به دست نمی آیند؛ بلکه فقط از طریق محض می توان به آنها رسید. **تجربه - تعقل**
- ۱۴- معرفتی که از طریق « قلب » یا « دل » به دست می آید، نام دارد که و بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی صورت می گیرد. **معرفت شهودی - بی واسطه**
- ۱۵- از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود. **معرفت شهودی**
- ۱۶- هر دانشمندی که قواعد تدبّر و اندیشه ورزی در را بیشتر رعایت کند، بهتر می تواند به و زوایای آن پی ببرد. **وحی - حقایق**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

- ۱- ما به کمک حواس پنج گانه با عالم طبیعت آشنا می شویم و بسیاری از موجودات مادی و ویژگی های آنها را می شناسیم. پس یکی از راه های شناخت ما حس است. **درست**
- ۲- هیچگاه در شناخت حسی خطا رخ نمی دهد، این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن در طبیعت زندگی می کنیم، از اشیای طبیعی بهره می بریم و نیازهایمان را برطرف می سازیم. **نادرست**
- ۳- یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، که زمینه تفکر عقلی قرار می گیرد، توانایی ما در شناخت تفاوت ها و تمایزهای اشیا است. **درست**
- ۴- شناخت های حسی متفاوت از اشیا، این امکان را به انسان نمی دهد که به کمک عقل خود از اشیای متفاوت استفاده های مختلف بکند. **نادرست**
- ۵- انسان دارای قوه ای است که با آن تفکر و تعقل می کند. و با کمک این نیرو می تواند حقایق را درک کند که توانایی درک آن از راه احساس ممکن نیست. **درست**
- ۶- حقایق را که عقل می تواند درک کند، فقط مربوط به امور محسوس و طبیعی است. **نادرست**
- ۷- عقل با کمک حواس و تحلیل عقلانی یافته های حسی می تواند به بسیاری از اسرار و رموز طبیعت پی ببرد و قوانین طبیعی را بشناسد. **درست**
- ۸- شناختی را که با همکاری عقل و حس به دست می آید، «شناخت تجربی» می گوئیم. **درست**
- ۹- شناخت تجربی بر چند قاعده عقلی مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های حسی، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد. **درست**
- ۱۰- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت تجربی این است که پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است. **درست**
- ۱۱- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت تجربی این است که هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید. **درست**
- ۱۲- یکی از قواعد مهم عقلی در شناخت تجربی این است که طبیعت، همواره یکسان عمل می کند. به طور مثال، آب، همواره خواص خود را دارد و آتش هم خواص خود را. **درست**
- ۱۳- افلاطون از اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد. **نادرست**
- ۱۴- ارسطو، علاوه بر تبخّر در فلسفه، یک دانشمند علوم طبیعی نیز شمرده می شد. **درست**
- ۱۵- ارسطو علاوه بر فلسفه، در طبیعیات و ریاضیات هم کتاب نوشته است. **درست**
- ۱۶- ارسطو در طبیعیات خود مبانی طبیعت شناسی را بیان کرده و درباره علیت و اقسام علت سخن گفته است. **درست**
- ۱۷- ابن سینا در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی داشت. **درست**

- ۱۸- ابن سینا کتاب های متعددی هم در فلسفه و هم علوم طبیعی دارد که همواره مورد توجه فیلسوفان و دانشمندان علوم طبیعی بوده است. **درست**
- ۱۹- فارابی در گسترش اندیشه های ارسطو درباره قانون علیت و ابعاد مختلف آن تأملات عمیقی کرد و توضیحاتی بیان نمود که همچنان قابل استفاده است. **نادرست**
- ۲۰- فارابی توضیح داد که قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی آید، بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه ای است. **نادرست**
- ۲۱- قانون علیت، یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده ای از آن استفاده می کند. **درست**
- ۲۲- نیروی عقل انسان می تواند در یافته های درونی خود تأمل کرده و از آن طریق به شناخت هایی برسد که به آن «برون نگری» می گوئیم. **نادرست**
- ۲۳- از طریق برون نگری است که انسان می تواند درباره روح و روان به شناخت برسد. **نادرست**
- ۲۴- شناخت اختیار و اراده یک امر درونی است. **درست**
- ۲۵- عقل قادر است بدون استفاده از یافته های تجربی و صرفاً با تأمل، به حقایق برسد و دانش هایی را پایه گذاری کند. به این قبیل دانش ها، شناخت عقلی می گوئیم. **درست**
- ۲۶- بسیاری از دانستنی های ریاضی و فلسفه اولی در زمره شناخت عقلی به شمار می روند. **درست**
- ۲۷- دانستنی های فلسفه اولی از طریق حواس و تجربه به دست نمی آیند؛ بلکه فقط از طریق تعقل محض می توان به آنها رسید. **درست**
- ۲۸- «قلب» یا «دل» یکی از ابزارهای معرفت انسان است که می تواند بی واسطه به حقایق برسد و معرفت کسب کند. **درست**
- ۲۹- معرفتی که از طریق «قلب» یا «دل» به دست می آید، «معرفت شهودی» نام دارد. **درست**
- ۳۰- معرفت شهودی از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس و تهذیب آن و کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه، به تدریج و گام به گام حاصل می شود. **درست**
- ۳۱- معرفت شهودی معرفت و شناختی با واسطه است؛ یعنی بدون استفاده از تجربه و آزمایش و بدون استدلال عقلی حاصل می شود. **نادرست**
- ۳۲- برای دریافت معرفت شهودی سیروسلوک و تهذیب نفس ضروری است. **درست**
- ۳۳- عارف و سالک الی الله ممکن است بتواند در همین دنیا، آخرت و قسمت های مختلف آن از قبیل بهشت و جهنم را مشاهده کند. این قبیل مشاهدات، از نوع شهود قلبی است و از طریق چشم صورت نمی گیرد. **درست**
- ۳۴- هر دانشمندی که قواعد تدبیر و اندیشه ورزی در وحی را بیشتر رعایت کند، بهتر می تواند به حقایق و زوایای آن پی ببرد. **درست**

سوالات تستی

۱- کدام مطلب در مورد شناخت حسی درست نیست؟

- ۱) گرچه گاهی در شناخت حسی خطا رخ می دهد، اما این شناخت به قدری برای ما معتبر است که بر پایه آن در طبیعت زندگی می کنیم، و نیازهایمان را برطرف می سازیم.
 - ۲) یکی از نشانه های ارزش و اعتبار شناخت حسی، که زمینه تفکر عقلی قرار می گیرد، توانایی ما در شناخت تفاوت ها و تمایزهای اشیا است.
 - ۳) شناخت های حسی متفاوت از اشیا، این امکان را به انسان می دهد که به کمک عقل خود از اشیا متفاوت استفاده های مختلف بکند.
 - ۴) به کمک شناخت حسی می توان حقایق مربوط به امور محسوس و طبیعی یا امور غیر محسوس و غیر طبیعی را درک کرد.
- گزینه ۴

۲- کدام مورد بیانگر تفاوت اساسی شناخت تجربی با شناخت عقلی است؟

- ۱) شناختی عقلی با همکاری عقل و حس به دست می آید برخلاف شناخت تجربی
 - ۲) در شناخت عقلی با استفاده از یافته های تجربی و نه صرفاً با تأمل، به حقایق می رسیم مانند دانستنی های ریاضی
 - ۳) دانستنی های شناخت عقلی از طریق تعقل محض و نه از طریق حواس و تجربه به دست می آیند مانند ریاضی و فلسفه اولی
 - ۴) شناخت عقلی بر چند قاعده مهم متکی است که دانشمند در هنگام بررسی داده های حسی، آن قاعده ها را در نظر دارد و از آنها بهره می برد
- گزینه ۳

۳- کدام یک جزء قواعد عقلی مهم که شناخت تجربی بر آنها متکی است، شمرده نمی شود؟

- ۱) پدیده ها خود به خود پدید نمی آیند، بلکه هر پدیده ای نیازمند علت است .
 - ۲) هر پدیده علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی آید .
 - ۳) طبیعت، همواره یکسان عمل می کند.
 - ۴) شناخت هر پدیده با همکاری حس و عقل به دست می آید.
- گزینه ۴

۴- اولین دانشمندانی است که مبانی علوم تجربی را پایه گذاری کرد و فیلسوفی که در توضیح و تبیین قواعد عقلی علوم طبیعی نقش بسزایی داشت به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) افلاطون - ارسطو (۲) ارسطو - ابن سینا (۳) ارسطو - افلاطون (۴) افلاطون - ابن سینا
- گزینه ۲
- ۵- کدام یک از ابزارهای معرفت برای انسان های عادی نیست و به انبیاء اختصاص دارد؟ و معرفتی که از این ابزار حاصل می شود چه نام دارد؟

- ۱) قلب - معرفت وحیانی (۲) وحی - معرفت شهودی (۳) وحی - معرفت وحیانی (۴) قلب - معرفت شهودی
- گزینه ۳

۶- تفاوت بین معرفت شهودی و معرفت وحیانی این است که اولی بر..... و دومی بر..... اشاره دارد؟

- ۱) معرفت بی واسطه و لزوم سیروسلوک و تهذیب نفس - نوعی شهود قلبی
 - ۲) نوعی شهود قلبی - معرفت بی واسطه و لزوم سیروسلوک و تهذیب نفس
 - ۳) معرفت بی واسطه و لزوم سیروسلوک و تهذیب نفس - معرفتی که از طریق وحی و به واسطه پیامبران حاصل می شود.
 - ۴) معرفتی که از طریق تقویت ایمان و تعالی بخشیدن به نفس حاصل می شود - کمال طلبی همراه با عبادات خالصانه
- گزینه ۳

۷- از طریق است که انسان می تواند درباره روح و روان به شناخت برسد و شناخت اختیار و اراده یک امر درونی است که و به صورت حاصل می شود .

۱) درون نگری - بدون واسطه - حضوری	۲) برون نگری - با واسطه - حصولی
۳) برون نگری - بدون واسطه - حضوری	۴) درون نگری - با واسطه - حصولی
- گزینه ۱